

**2014-2018 YILLARI ARASINDA TOKAT'TA UYUŞTURUCU MADDE
KULLANIMI VE UYUŞTURUCU MADDE BAĞLANTILI SUÇLAR**

Ümit ŞİMŞEK*-Fatih ERASLAN**

Öz

Bu çalışmada, 2014-2018 yıllarını kapsayan 5 yıllık periyotta Tokat'ta uyuşturucu madde ile ilgili durum ele alınmaktadır. Öncelikle uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımının etkileri kişisel, toplumsal ve hukuki etkiler olarak üçe ayrılmakta fakat bu üç etkinin birbiriyle iç içe durumu sürekli vurgulanmaktadır. Araştırmada 10 soru yoluyla Tokat Emniyet Müdürlüğü'nden edinilen veriler ışığında uyuşturucu madde ile bağlantılı suçlar nedeniyle işlem yapılmış kişilerin demografik özellikleri, yakalanan şüpheli sayıları, yakalanan madde miktarları ve diğer suçlarla bağlantı betimlenmektedir. Ayrıca Tokat'ın mevcut durumu, Tokat ve diğer illerde gerçekleşen benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar üzerinden daha sağlıklı şekilde çözüm ve öneriler geliştirilmektedir. Çalışmanın diğer çalışmalardan ayrılan kısmı ise, uyuşturucu madde suçlarından yakalananların diğer suçlarla bağlantısını ortaya koymasıdır. Çalışma sonucunda Tokat'ta erkek ağırlıklı, ticarettten çok kullanıma yónelen ve ilk ve orta óđrenim mezunu kişilerde yoğunlaşan ve tekrarlanan bir uyuşturucu madde kullanımı görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu madde kullanımı, Uyuşturucu madde ticareti, Uyuşturucu madde suçları, Uyuşturucu madde ile mücadele, Tokat.

DRUG USE and DRUG RELATED CRIMES in TOKAT BETWEEN 2014-2018

Abstract

In this study, the situation related to drugs in Tokat is discussed 5 years period covering 2014-2018. First, the effects of drug and stimulant use are classified as personal, social and legal effects but the intertwined state of these three effects is constantly emphasized. The number of suspects arrested, the quantities of substances and other crimes, demographic characteristics of person who have been processed for drug-related crimes is described with the data obtained from Tokat Police Department through 10 questions. Moreover, after the situation of Tokat is compared with similar studies in Tokat and other provinces, solutions and suggestion are developed in healthier way through similarities and differences. The part of the study that is separated from other studies is the link between the crimes of drug and other crimes

Key Words: Drug use, Drug, trade, Drug crimes, Tokat.

* Arř. Gör., Tokat Gaziosmanpařa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, Kamu Yönetimi, umit.simsek@gop.edu.tr

** Ögr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Meslek Yüksekokulu, Özel Güvenlik ve Koruma, fatih.erarslan@gop.edu.tr

GİRİŞ

2015 yılı Şubat sonu Tokat'ta geniş katımlı uyuşturucu madde ile mücadele şurası gerçekleştirilmiştir. İlgili bütün kurum ve kuruluşların katıldığı şura, Tokat'ta mevcut durumu betimlemenin yanında yapılması gerekenleri belirleyen çalışmaları bünyesinde barındırmıştır. Ayrıca il genelinde resmi kurum ve kuruluşlarla sivil toplum kuruluşlarının planlarının da dahil edildiği bir sonuç bildirgesiyle uyuşturucu mücadele ile ilgili bir eylem planı ortaya konulmuştur. (THSM, 2015)

2012'den 2015'e kadar uyuşturucu ile mücadele kapsamında yapılanların belirtildiği kısımda (THSM, 2015:49-55) kurullar oluşturmak (3), koordinasyonu sağlamak (11), danışma ve eğitim faaliyetleri yürütmek (16) ve çeşitli etkinlikler düzenlemek (12) olmak üzere 42 faaliyet sıralanmıştır. Görüldüğü üzere danışma ve eğitim faaliyetlerine odaklanan yaklaşım etkinlik kısmında ise toplantı, sportif etkinlikler, bina ıslahı gibi faaliyetler üzerinde durmaktadır fakat bu etkinliklerin tam anlamıyla değil kısmen gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Bu çalışma ise söz konusunu mücadelenin sonuçları ile ilgilenmektedir. Çünkü 2015 yılından sonra uyuşturucu ile mücadele konusunda oluşturulmak istenen bu topyekün mücadeleye dair bir faaliyet gerçekleştirilmemiştir. Bu nedenle bu çalışma, 2015 yılının da içinde olduğu 5 senelik (2014-2018) bir periyotta, Tokat Emniyet Müdürlüğü'nden edinilen veriler ışığında Tokat'ta uyuşturucu ile ilgili mevcut durum ve uyuşturucu bağlantılı suçların geldiği noktayı ele almaktadır. Böylelikle hem Tokat'taki mevcut durum hem Tokat'ta uyuşturucuya yönelik oluşturulmak istenen bütünsel yaklaşımın sonuçlarının 2014-2018 yılları içindeki durumu analiz edilecektir.

Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, insanın sinir sistemini üzerinde his ve davranış değişimlerine yol açarak kişinin ruhsal ve fiziksel dengesini bozan, sürekli kullanımı halinde alışkanlık meydana getiren, ileri aşamasında bağımlılık oluşturan, hem kişisel hem de toplumsal açıdan ekonomik ve sosyal çöküntü oluşturan maddelerdir. (Kerimoğlu, 1987, s. 15 ve Kaygısız, 2005, s. 158) Söz konusu maddelerin neler olduğu ise her yıl Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından Uluslararası Maddelere Dair 1961 TEK Sözleşmesinin son bölümünde yer alan listede düzenlenmektedir. Bir maddenin uyuşturucu madde olarak değerlendirilmesi içinse aşağıdaki özellikleri barındırması beklenmektedir: (EGM, 1994, s. 7)

• Uluslararası anlaşmalara bağlı olan listelerde böyle bir maddenin tayin ve ilan edilmiş olması

- Söz konusu maddenin toksit etkisinin bulunması,
- Keyif verici etkisinin bulunması
- Gittikçe artan miktarlarda kullanılması için eğilim duyulması,
- Kullanılması halinde, fiziki, psikolojik veya her iki şekilde bağımlılık yapması, kesilmesi veya bırakılması halinde yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması gerekir.

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

Bu özelliklerle ayırt edilebilen uyuşturucu maddeler ise çeşitlilik göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen ve 1961 Sözleşmesinde yer alan liste sınıflandırmanın bulunmadığı uzunca bir listedir. Bu nedenle üretim yöntemini baz alarak doğal ve sentetik olmak üzere iki tip üzerinde durulabilir: (Altınkaya, 2010, s. 4-18)

Doğal Uyuşturucular;

- Afyon ve Türevleri: Afyon, Morfin, Eroin, Kodein, Metadon.
- Kokain ve Türevleri: Kokain, Crack.
- Kenevir ve Türevleri: Esrar, Marihuana, Meskalin.

Sentetik Uyuşturucular;

- Depresantlar: Barbituratlar, Trankilizanlar, Sedatifler.
- Amfetaminler: Captagon, Extacy (MDMA), Metamfetamin.
- Halusinojenler: LSD (Lysegic asid diethylamid), GHB (Gamma hydroxyburtate), Ketamin, PCP (Phencyclidine).

Doğal ya da sentetik olması sadece üretim yöntemini ifade etmekle birlikte bir uyuşturucunun doğal olması daha az zararlı olduğu anlamına gelmez. Benzer ya da farklı etkileri de olsa hepsi insanlar üzerinde istenmeyen durumlara yol açmaktadır.

Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddelerin Etkileri

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, kullananlarda kişisel etkilere neden olsa da toplumsal ve hukuki etkileri de mevcuttur. Bu nedenle bu etkileri kişisel, toplumsal ve hukuki olarak üçe ayırmak mümkündür. Kişisel ve toplumsal etkiler ayrı ayrı ele alınabilse de birbirlerine neden - sonuç ilişkisi ile bağlı olduklarından sınırlarını tam olarak çizebilmek zordur. Hukuki etkileri ise uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin hem satışı hem kullanımının yasak olmasından kaynaklanmaktadır.

Kişisel Etkiler. Kişisel etkiler, literatürde bağımlılık, tolerans ve yoksunluk etrafında gelişmektedir. Bağımlılık, fiziksel ve ruhsal olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Fiziksel bağımlılık, kullanılan ilacın ya da maddenin azaltılması veya yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması ve kullanımın giderek arttırılmasıdır. Ruhsal bağımlılık ise, alınan maddenin yarattığı ruhsal etkiyi yeniden yaşamak için güçlü bir istek duyulması durumudur. (Köknel, 1998, s. 18)

Tolerans, kullanılan madde miktarının kişi üzerindeki etkisinin azalması ile birlikte maddenin yarattığı ruhsal veya bedensel etkiyi sağlamak için alınan dozun sürekli arttırılmasıdır. (Tarhan ve Nurmedov, 2014, s. 155) Tolerans sadece ilgili maddeye değil, benzer maddelere karşı da gelişebilmektedir. Çapraz tolerans olarak adlandırılan bu durum, bir maddeye karşı tolerans geliştikten sonra, benzer sınıftan bir maddeye karşı da toleransın gelişmesidir. (Köknel, 1998, s. 19)

Yoksunluk, uzun süre madde kullanımı sonrasında, madde kullanımı bırakıldığı zaman ortaya çıkan fiziksel ve ruhsal sorunlardır. (Ögel ve Erol, 2005, s. 23) Ancak madde bırakılmasa bile, madde kullanımı boyunca maddenin belirtilerinden olmasa da çeşitli fiziksel ve bilişsel etkiler süregitmektedir. Uyuşturucu kullanıcılarının gerçekleri akıcı ve nesnel değerlendiremedikleri, duygularını ifade etmekte sorunlar yaşadıkları,

sosyal çevre ile ilişkilerinin beklenen şekilde olmadığı görülmektedir. (Sözen, 2010, s. 78-80 ve Duman, 2009, s. 81-88)

Toplumsal Etkiler. Toplumsal etkiler, genelde kişinin uyuşturucu maddelere yönelmesine neden olan etmenleri ifade etmektedir. Fakat hemen belirtmek gerekir ki söz konusu etmenler uyuşturucu madde kullanımı ihtimalini yükselten durumlardır. Yani bu durumlarda bulunan herkesin uyuşturucu madde kullanımına başlamayabileceği sadece riskli grup içinde sayılabileceği akıld tutulmalıdır.

Toplumsal etkiler, sosyal çevre üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birçok çalışmada uyuşturucu maddeye başlama nedeni sosyal çevre ve arkadaşlık ilişkileridir. Merak, güç, prestij ve kendini ispat etme dürtüsü kişiyi bulunduğu sosyal çevre nedeniyle uyuşturucu kullanımına itmekte, bağımlılık sonrasında gelişmektedir. Bunun yanında, aile içi sorunlar da arkadaşlık ilişkilerinin yanına eklenen etkilerin başındadır. (Altınkaya, 2010, s. 59; Çoban, 2013, s. 59; Sözen, 2010, s. 69-72; Selen, 2013, s. 63; Sancı, 2015, s. 61-78 ve Koçak, 2014, s. 115-120)

Uyuşturucuya başlamanın nedenleri toplumsal etkiler olarak görülebilse de bu sadece başlangıçtır. Çünkü bağımlılık, tolerans ve yoksunluk nedeniyle kişiler tedavi görmezler ise uyuşturucu maddeye sürekli ihtiyaç duymaya başlamaktadırlar. İşte bu noktada, hem sürekli uyuşturucu maddenin etkisinde olmak hem de uyuşturucu maddeye sürekli ulaşma zorunluluğu, kişileri toplumsal açıdan sorunlu hale getirmektedir. Böylelikle, kişilerin uyuşturucu kullanımı yanında uyuşturucu ticareti yanında farklı suç kategorilerine bulaştıkları gözlenmektedir. Dolayısıyla uyuşturucu madde kullanmanın olumsuz toplumsal sonuçlarından biri suçtur. (Ögel vd., 2018,s. 7 ve Altuner vd., 2009, s. 93)

Hukuki Etkiler. Suç, yasalara aykırı davranış olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2018) Uyuşturucu madde kullanımı ve ticareti, Türk Ceza Kanunu (TCK)'na göre suç kategorisi içerindedir. TCK madde 188 ve madde 191'de söz konusu suçlar tanımlanmaktadır. Madde 188 uyuşturucu madde ticaretini 8 fıkra içerisinde ifade etmektedir. Fıkralar genel olarak farklı durumları betimleyerek, hangi durumda cezanın ne şekilde uygulanacağını, artış ya da azalışların koşullarını belirtmektedir. Ancak esas olarak madde 188'in birinci fıkrasında uyuşturucu imal, ithal ve ihraç diye tanımlanan uyuşturucu ticareti suçu, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve ikibin günden yirmibin güne kadar adli para cezasıdır. Madde 191 ise, uyuşturucu madde kullanımı suçunu tanımlamaktadır. Burada 10 fıkradan oluşan kanun maddesi, birinci fıkrasında uyuşturucu madde kullanım suçunu iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası olarak belirtmiştir. Diğer fıkralar ise madde 188'de olduğu gibi farklı durumlarda cezanın, artış, azalış, ertelenme ya da farklı uygulanma yollarını belirtmektedir.

Uyuşturucu madde kullanımı ve ticareti suçunun kapsamını belirleyen bu maddeler iken çalışmamızda bizim için önemli olan uyuşturucu madde ile suç arasındaki ilişkidir. Uyuşturucu madde ile suç arasında bir ilişki olduğu çalışmalarda kabul edilmektedir. (Ögel vd., 2018,s. 1; Altuner vd., 2009, s. 93 ve Alpay vd., 1995, s. 17) Fakat bu ilişkinin neden-sonuç tarafı belirgin değildir. Çünkü, Ögel vd.'lerinin

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

(2018, s. 7) çalışmasında bulduğu gibi madde kullanmadan önce de bu kişilerin yasalarla sorun yaşadığı gözlenmektedir. Dolayısıyla toplumsal ve kişilik özelliklerinin bu durumda daha etkin olduğu sadece uyuşturucu madde kullanımının suç işleme yoğunluğunu arttırıcı bir etkide bulunduğu söylenebilir. (Altuner vd., 2009, s. 93)

Uyuşturucu madde kullananların %65'inin yasal sorunlar yaşadığı gözlenmektedir. Esrar ve eroin kullananların yasal sorun yaşama ihtimali diğer madde kullanıcılarına göre daha fazladır. Suç kategorilerine bakıldığında da eroin kullanıcıların uyuşturucu madde suçları ile iliği suçlarla bağlantıları yüksektir. Diğer madde kullanıcıların suç kategorisinde farklı suçlarla bağlantılı olarak yasal sorunlar yaşadıklarını gözlenmektedir. (Ögel vd., 2018, s. 5) Uyuşturucu madde kullanıcılarının uyuşturucu madde bulundurma suçundan işlem görmeleri % 50-60 arasında gerçekleşmektedir. (Ögel vd., 2018, s. 3 ve Alpay vd., 1995, s. 17) Dolayısıyla uyuşturucu madde kullanıcılarının uyuşturucu madde bulundurma ve kullanımı suçunun ağırlıklı olması bu çalışmada da beklenmektedir. Bunun yanında aşağıda belirtilen suçlar uyuşturucu madde kullanıcılarının işlem gördükleri suçlardır: (Alpay vd., 1995, s. 17)

- Yaralamak (%5,5)
- Cinayet (%0,2)
- Hırsızlık (%2,8)
- Gasp (%0,8)
- Diğer (%14)
- Yukarıdakilerden en az ikisi (%3,5)

Kişileri suça yönelten etmenin ise arkadaş faktörü olduğu, kişilerin suç işleyen arkadaş çevresiyle uyumlu davranışlar geliştirdiği gözlemlenmektedir. (Altuner vd., 2009, s. 93)

Yöntem ve Bulgular

Araştırma Tokat ilinde 2014-2018 (Ekim) yılları arasında meydana gelmiş olan Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçlarını kapsamaktadır. 10 soru hazırlanmış ve Tokat İl Emniyet Müdürlüğüne yazılı olarak teslim edilmiştir. İl Emniyet Müdürlüğünden alınan veriler ışığında Tokat özelinde ve Türkiye genelinde ayrıca diğer illerde yapılan çalışmalar karşılaştırılarak Uyuşturucu madde ile bağlantılı suçlarda dikkat edilmesi gereken hassasiyetler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Hazırlanan Sorular;

i. Yıllara Göre Meydana Gelen Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçu sayısı?

ii. Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişi Sayısı (Kadın/Erkek)?

iii. Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişilerin Yaşları (16-25, 26-35, 36-45, 46 ve üzeri)?

- iv. Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişilerin Memleketleri (Tokat Merkez, Tokat ilçe, Diğer İller)?
- v. Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişilerin Eğitim Seviyeleri (Okur-Yazar, İlköğretim, Ortaöğretim, Lise, Lisans, Lisansüstü)?
- vi. Yıllara Göre Yakalanan Uyuşturucu Miktarları ve Türleri?
- vii. Yıllara Göre Yakalanan Kişilerin Tahkikat Sonucu Durumu? (Serbest, Denetimi Serbestlik, Tutuklanma)
- viii. Yıllara Göre Meydana Gelen Uyuşturucu Madde Ticareti Suçunun Kaç tanesi Örgütlü Suç Kapsamında?
- ix. Yıllara Göre Uyuşturucu Madde Ticareti/Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişilerin aynı zamanda işledikleri diğer suçlar nelerdir? (Fuhuş- Silah Kaçakçılığı- Sahte Evrak- 6136 SK Muhalefet vs...)
- x. Yıllara Göre Uyuşturucu Madde Ticareti/ Kullanımı Suçundan Yakalanan Kişilerden ilk defa suça karışanların sayısı?

Demografik Özellikler

Tokat ilinde meydana gelen olay sayıları incelendiğinde 2015 yılı sonrasında dikkate değer bir olay artışı göze çarpmaktadır. Son beş yıllık süreçte Tokat ilinde Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak suçundan 164 olay ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan 381 olay olmak üzere toplam 545 olay meydana geldiği görülmektedir. Önceki 5 yıla bakıldığında ise 210'da 25 olan olay sayısı 2014'e gelindiğinde 130'a çıkmış, 5 yıllık toplamda ise 392 olay tespiti yapılmıştır. (THSM, 2015:13)

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın Raporları incelendiğinde, 2014 Yılı; 77.664 olay, 2015Yılı; 73.017 olay, 2016 Yılı; 81.222 olay, 2017 Yılı; 118.482 olay meydana geldiği tespit edilmektedir. Türkiye genelinde ilgili yıllar kapsamında meydana gelen toplam olay sayısı 350.385 dir.

Tablo 1 Meydana Gelen Olay Sayıları

Meydana Gelen Olay Sayısı	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	19	50
2015	34	83
2016	36	80
2017	42	99
2018 (Ekim)	33	69

Meydana gelen olay sayılarında 2015 yılı sonrasında ki artış aynı seviyede yakalanan şüpheli sayılarında da kendini göstermektedir. Beş yıllık zaman dilimi içerisinde Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak suçundan 469 şüpheli ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan 664 şüpheli olmak üzere toplam 1.133

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

şüpheli yakalanmıştır. Önceki 5 yıla bakıldığında ise 2010'da 45 olan şüpheli sayısı 2014'te 264'e çıkmış, 5 yıllık toplamda ise 889 kişi şüpheli sıfatıyla yakalanmıştır.

Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın ilgili raporlarında, 2014 Yılı; 74.519 şüpheli, 2015 Yılı; 70.410 şüpheli, 2016 Yılı; 77.793 olay, 2017 Yılı; 166.738 şüpheli yakalandığı görülmektedir. Türkiye genelinde ilgili suçlar çerçevesinde belirtilen yıllar kapsamında yakalanan toplam olay şüpheli sayısı 389.460 kişidir. 2018 yılı hariç olmak üzere Tokat ilinde yakalanan şüpheli sayısı ülke genelinde yakalanan şüpheli sayısının % 0,22' sini oluşturmaktadır.

Tablo 2. Meydana Gelen Olaylarda Yakalanan Şüpheli Sayıları

Şüpheli Sayıları	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	47	87
2015	109	134
2016	97	138
2017	120	156
2018 (Ekim)	96	149

Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak suçundan Tokat genelinde yakalanan şüphelilerin % 47,1' ini 16-25 (221) yaş grubu, % 34,1' ini 26-35 (160) yaş grubu ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan ise yakalanan şüphelilerin % 53,4' ünü 16-25 (355) yaş grubu, % 33,7' sini 26-35 (224) yaş grubu oluşturmaktadır. Tokat ilinde uyuşturucu madde kullanmak suretiyle denetimli serbestlik tedbiri alan gençler üzerinde yapılan çalışmada benzer şekilde madde kullanan gençlerin %51,8'inin 15-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. (Soysal, 2015: 101) Tokat ilinde son beş yıllık içinde Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçlarının yoğunlaştığı yaş grubunun 16-25 ve 26-35 yaş arası gruplar olduğu görülmektedir.

Belirtilen yaş aralıkları ile ilgili olarak Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın yayınlanan raporlarında yatarak uyuşturucu madde tedavisi gören kişilerin yoğunluklarının 15-19, 20-24 ve 25-29 yaş aralıklarında olduğu görülmektedir. İlgili raporlar detaylı olarak incelendiğinde;

- 2014 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %16,86' sı 15-19 yaş grubunu, %31,91' i 20-24 yaş grubunu ve %26,41'i 25-29 grubunu oluşturmaktadır.
- 2015 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %16,19' u 15-19 yaş grubunu, %31,27' si 20-24 yaş grubunu ve %25,87'si 25-29 grubunu oluşturmaktadır.
- 2016 Yılı raporunda bilgi bulunmamaktadır.
- 2017 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %36,72' si 15-19 yaş grubunu, %29,88' i 20-24 yaş grubunu ve %13,05'i 25-29 yaş grubunu oluşturmaktadır.

Gaziantep ilinde yapılan 2010 ve 2011 yıllarına ait Uyuşturucu madde kullanıcı profili çalışmasında ise kullanıcı kişilerin yaş aralıklarının 0-19 (%4,7), 20-24 (%23,81) ve 25-29 yaş aralığının (%21,90) oranında olduğu görülmektedir. (Selen, 2013, s. 60) Bu

da zaman farklılığı olsa da benzer bir yaş aralığı ve oranda uyuşturucu madde ile ilişkinin yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 3. Meydana Gelen Olaylarda Yakalanan Şüphelilerin Yaş Grupları

	Şüphelilerin Yaş Grupları	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	16-25	19	59
	26-35	20	18
	36-45	5	6
	45 ve üzeri	3	4
2015	16-25	62	86
	26-35	29	36
	36-45	12	11
	45 ve üzeri	6	1
2016	16-25	45	66
	26-35	33	55
	36-45	11	16
	45 ve üzeri	8	1
2017	16-25	52	75
	26-35	48	56
	36-45	16	14
	45 ve üzeri	4	1
2018 (Ekim)	16-25	46	69
	26-35	30	60
	36-45	14	18
	45 ve üzeri	6	2

Uyuşturucu Madde Ticareti yapmak suçundan yakalanan toplam kadın şüpheli sayısı 11, Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan yakalanan toplam kadın şüpheli sayısı ise 12'dir. Her iki suç kapsamında yakalanan toplam şüpheli sayısının %2'sini kadın şüpheli oluşturmaktadır. (Tablo 4)

Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın yayınlanan raporlarında yatarak uyuşturucu madde tedavisi gören kişilerde erkeklerin yoğunluğu görülmektedir. Raporlar incelendiğinde;

- 2014 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %5,17'si (550) Kadın ve %94,83'ü (1080) Erkek,
- 2015 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %4,92'si (535) Kadın ve %95,08'i (10.349) Erkek,
- 2016 Yılı raporunda bilgi bulunmamaktadır.
- 2017 Yılı içerisinde tedavi gören kişilerin %4,33'ü (504) Kadın ve %95,67'ü (11.129) Erkeklerden oluşmaktadır.

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

Tablo 4 Meydana Gelen Olaylarda Yakalanan Şüphelilerin Cinsiyetleri

	Şüphelilerin Cinsiyeti	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	Kadın	2	2
	Erkek	45	85
2015	Kadın	2	0
	Erkek	107	134
2016	Kadın	2	4
	Erkek	95	134
2017	Kadın	2	4
	Erkek	118	152
2018	Kadın	3	2
(Ekim)	Erkek	93	147

Balıkesir ilinde Uyuşturucu madde suçlarına dair yapılan çalışmada 2006 ve 2007 yılında yakalanan 172 şüpheliden 10 şüphelinin Kadın ve 162 şüphelinin Erkek belirtilmiştir (Eroktay, 2009, s. 57-59). Yani uyuşturucu madde ile ilgili suçların yoğunlaştığı cinsiyet, erkeklerdir.

Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak suçundan Tokat genelinde yakalanan şüphelilerin eğitim seviyeleri (Tablo 5) %25,3'ü (119 kişi) ilkököl, %56,9'u (267 kişi) ortaokul ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan ise yakalanan şüphelilerin eğitim seviyelerinin %23'ü (153 kişi) ilkököl, %54,3'ü (361 kişi) ortaokul düzeyindedir.

Tokat ilinde meydana gelen olaylarda yakalanan şüphelilerin eğitim seviyeleri incelendiğinde yoğunluğun Ortaokul ve İlkokul düzeylerinde olduğu tespit edilmiştir. Beş yıllık çerçevede Uyuşturucu Madde suçlarından yakalanan şüphelilerinin eğitim seviyelerinin %24'ünün (272 kişi) ilkököl, %55,4'ünün (628 kişi) ortaokul düzeyindedir. Soysal'ın Tokat'ta (2015), Altınkaya'nın Adana'da (2010) ve Selen'in Gaziantep'te (2013) yaptığı çalışmalarda benzerlik göstermektedir. Uyuşturucu madde kullanımı %55 ile %75 aralığında eğitim seviyesi ilkököl ve ortaokul olan kişilerdedir. (Altınkaya, 2010, s. 41; Soysal, 2015, s. 101; Selen, 2013, s. 62)

Tablo 5. Meydana Gelen Olaylarda Yakalanan Şüphelilerin Eğitim Seviyeleri

Şüphelilerin Eğitim Seviyeleri		Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	Okur Yazar Değil	-	-
	İlkokul	13	32
	Ortaokul	25	39
	Lise	8	14
	Lisans	1	2
2015	Okur Yazar Değil	-	-
	İlkokul	22	28
	Ortaokul	68	79
	Lise	13	19
	Lisans	6	8
2016	Okur Yazar Değil	-	-
	İlkokul	18	26
	Ortaokul	66	84
	Lise	12	25
	Lisans	1	3
2017	Okur Yazar Değil	-	3
	İlkokul	39	32
	Ortaokul	64	88
	Lise	14	24
	Lisans	3	9
2018 (Ekim)	Okur Yazar Değil	-	-
	İlkokul	27	35
	Ortaokul	44	71
	Lise	32	37
	Lisans	3	6

Suç ile İlişki

Tokat ilinde 2014-2018(Ekim) yıllarında Uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan yakalanan uyuşturucu maddeler incelendiğinde tablo şu şekildedir:

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

Tablo 6. Yakalanan Uyuşturucu Miktarı ve Türleri

Yakalanan Uyuşturucu Miktar ve Türleri	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	3 gr 112 mg eroin 178 kg 084 gr esrar 447 gr 44 mg sentetik kannabinoid 437adet extacy hap 31,96 gr kenevir tohumu 320 adet kırmızı reçeteye tabi hap	1 kg 698 gr esrar 59 gr 234 mg sentetik kannabinoid 194 adet extacy hap
2015	3747 gr esrar 846 gr sentetik kannabinoid 2390 adet extacy hap 1 gr metamfetamin 91 adet kenevir bitkisi 800 adet kırmızı reçeteye tabi hap 95 adet yeşil reçeteye tabi hap 257 gr sentetik kannabinoid karışımında ve üretiminde kullanılan toz madde	0,88 gr eroin 308 gr esrar 144 gr sentetik kannabinoid 171 adet extacy hap 5 gr metamfetamin 84 gr kenevir tohumu
2016	125 kg 700gr eroin 9 kg 385 gr esrar 650 gr sentetik kannabinoid 1529 Adet extacy hap 6 gr kenevir tohumu	756 gr esrar 449 gr sentetik kannabinoid 1111 adet extacy hap 4,21 gr kenevir tohumu 1 gr FUB-AMB maddesi içeren uyuşturucu
2017	5 kg 63 gr esrar 704 gr sentetik kannabinoid 2626 Adet extacy hap 3,01 gr met amfetamin 20 kök hint keneviri 9 gr hint keneviri tohumu	6 gr eroin 444 gr esrar 208 gr sentetik kannabinoid 1 gr met amfetamin 6 gr skunk sentetik uyuşturucu maddesi 141 adet extacy hap
2018 (Ekim)	17 kg 578 gr eroin 4 gr kokain 4 kg 895 gr esrar 332 gr sentetik kannabinoid 594 gr afyon sakızı 2 gr metamfetamin 1683adet extacy 120 gr skunk 840 kök kenevir bitkisi	221 gr esrar 33 gr sentetik kannabinoid 35 adet extacy

ŞİMŞEK&ERASLAN

Beş yıl içerisindeki toplam sayılara bakıldığında şöyle bir sıralama yapmak mümkündür:

- Esrar: 204kg 601 gr
- Eroin: 143kg 288 gr
- Sentetik kannabinoid: 3kg 854gr 278 mgr
- Afyon Sakızı: 594 gr
- Sentetik kannabinoid karışımında ve üretiminde kullanılan toz madde: 257gr
- Kenevir tohumu:135,17 gr
- Skunk: 126 gr
- Metamfetamin: 12,01 gr
- Kokain: 4 gr
- FUB-AMB maddesi içeren uyuşturucu madde: 1 gr
- Extacy hap: 10.317 adet
- Kırmızı Reçeteye tabi hap: 1.120 adet
- Kenevir Bitkisi: 951 kök
- Yeşil Reçeteye tabi hap: 95 adet.

Altınkaya'nın çalışmasında Adana ilinde kullanılan uyuşturucu maddelerden Esrarın %67,3 oranla (Altınkaya, 2010: 56) ilk sırada olduğu, Selen' in Gaziantep bölgesi için yaptığı çalışmada da aynı şekilde %48,6 oranla Esrarın (Selen, 2013: 59) ilk sırada olduğu görülmektedir. Dolayısıyla esrar kullanımının Türkiye'de diğer uyuşturucu maddelere göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Tokat ilinde meydana gelen Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak olaylarında yakalanan şüphelilerin %63,3'ü (297 kişi) Tutuklanmış, %15,9'una (75 kişi) Adli Kontrol tedbirleri uygulanmış ve %20,2'sine (95 kişi) ise serbest bırakılmıştır. Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan yakalanan şüphelilerin ise %0,3'ü (2 kişi) Tutuklanmış, Hiçbir şüpheliye Adli Kontrol tedbiri uygulanmamış ve %99,6'sı (662 kişi) serbest bırakılmıştır. Uyuşturucu bağlantılı suçlarında toplamında ise; bu durum bütün şüphelilerin %26,3'ü (299 kişi) Tutuklanmış, %6,6'sına (75 kişi) Adli Kontrol tedbirleri uygulanmış ve %66,8'i (757 kişi) ise serbest bırakılmıştır.

Ülke genelinde Uyuşturucu madde bağlantılı suçlardan Ceza infaz kurumlarından bulunanların sayıları incelendiğinde; 2014 yılında 27.680, 2015 yılında 33.261, 2016 yılında 33.367 kişi ve 2017 yılında ise 50.278 kişi olarak görülmektedir.

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

Tablo 7. Meydana Gelen Olaylarda Yakalanan Şüphelilerin Tahkikat Durumları

	Şüphelilerin Tahkikat Sonuçları	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
			Tutuklu
2014	Adli Kontrol	11	0
	Serbest	17	86
	Tutuklu	59	0
2015	Adli Kontrol	17	0
	Serbest	31	134
	Tutuklu	66	0
2016	Adli Kontrol	11	0
	Serbest	20	138
	Tutuklu	85	1
2017	Adli Kontrol	16	0
	Serbest	19	155
	Tutuklu	68	0
2018 (Ekim)	Adli Kontrol	20	0
	Serbest	8	149

Denetimli serbestlik müdürlüklerine 2017 yılında Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçundan 84.398 dosya gelmiş, bu dosyalardan 39.288'inin infazı gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında uyuşturucu madde bağlantılı suçlara ilişkin denetimli serbestlik sayısı, toplam denetimli serbestlik sayısının %33,35'ini oluştururken 2017 yılında bu oran %13,73 olmuştur.

Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak suçundan Tokat genelinde yakalanan şüphelilerin % 79,3'ü (372 kişi) ilk kez bu suçu işlediği görülürken, Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçunda ise bu durum % 22,4 (149 kişi) oranındadır. Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçunun ısrarla işlendiği ve bu oranın yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 8. Meydana Gelen Olaylarda İlk Kez Suça Karışan Şüpheli Sayıları

İlk kez suça karışan Şüpheli Sayısı	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	47 Şüpheliden 38	87 Şüpheliden 16
2015	109 Şüpheliden 89	134 Şüpheliden 36
2016	97 Şüpheliden 76	138 Şüpheliden 35
2017	120 Şüpheliden 91	156 Şüpheliden 28
2018 (Ekim)	96 Şüpheliden 78	149 Şüpheliden 34

Tokat İl Emniyet müdürlüğünden alınan veriler çerçevesinde il genelinde Uyuşturucu madde bağlantılı suçların Tokat nüfusuna kayıtlı şahıslar tarafından işlendiği görülmektedir. Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçunu işleyen diğer iller nüfusuna kayıtlı kişilerin ise alınan verilerde çarşı iznine çıkan askerler ve üniversitede öğrenim gören öğrencilerden oluştuğu belirtilmiştir.

Tokat ili özelinde Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçlarından yakalanan şüphelilerin yakalanmaları esnasında tespit edilen işledikleri suçlar incelendiğinde karşılaşılan suçlar;

- Görevi yaptırmamak için direnme
- Mala zarar verme
- Resmi belgede sahtecilik
- Parada sahtecilik
- 6136 sayılı kanuna muhalefet
- Çocuğun cinsel istismarı
- Fuhuş
- Tehdit
- Hakaret, olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9 Yakalanan Şüphelilerin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler

Şüphelilerin Doğum Yerleri	Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak; TCK-188	Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak; TCK-191
2014	Tokat(36), Yozgat, Erzurum, Artvin, Hatay, Samsun(2), İran(2), Sinop, Diyarbakır	Tokat(75), Diyarbakır, Mersin Mardin, Ardahan, Bitlis, Niğde, Kocaeli, Adıyaman, Hatay, Yozgat, Amasya, Sivas
2015	Tokat(93), Samsun(2), Amasya(4), Malatya(3), Erzurum(2), Elazığ, İran, Eskişehir, Bilecik, Ağrı	Tokat(125), Muş, Diyarbakır, Gaziantep, Kayseri, Ağrı, Yozgat(2), Sivas(2)
2016	Tokat(87), Adana, Samsun, Sivas, Trabzon(2), Diyarbakır, Batman, Yozgat, Ordu(2)	Tokat(131), Erzurum, Zonguldak, İstanbul, Amasya, Yozgat, Ordu, Malatya,
2017	Tokat(112), Bitlis, İstanbul, Erzurum, Osmaniye, Amasya, Düzcce, Sivas, Kayseri	Tokat(143), Sivas, Kayser(2), Ordu(2), Diyarbakır, Gaziantep, Mersin, Samsun, Kırşehir, Ağrı, Malatya, Amasya
2018 (Ekim)	Tokat(85), Afganistan(2), Azerbaycan(2), Ordu(2), Amasya(3), Sivas(2)	Tokat(136), Sivas, Kayseri(2), Ordu(2), Diyarbakır, Gaziantep, Mersin, Samsun, Kırşehir, Ağrı, Malatya, Amasya

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

2014-2018(Ekim) yılları Tokat ili içerisinde işlenmiş olan özelinde Uyuşturucu Madde Ticareti Yapmak ve Uyuşturucu Madde Bulundurmak ve Kullanmak suçlarından hiçbiri örgütlü suç kapsamında değildir. Meydana gelen olayların hepsine kişisel suç kapsamında tahkikat yapılmıştır ve meydana gelen suçlar ve uyuşturucu madde bağlantılı suçlar ile beraber işlenmiş olan diğer suçların hiçbiri örgütlü suç değildir.

SONUÇ

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, kişiler üzerinde olumsuz düşünsel ve bilişsel etkiler oluşturmaktadır. Kişi, uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri kullanmaya devam ederek bağımlılık kazanmakta, bir sonraki aşamada ise kişinin bedeni tolerans geliştirmektedir. Bağımlılık durumunda kişi kullandığı maddeye ulaşamayınca yoksunluk yaşayarak maddeyi zorunlu bir ihtiyaç olarak algılamaktadır. Tolerans ise kişinin maddeye duyduğu ihtiyacı giderebilmesi için maddeyi katlanarak kullanmaya itmektedir.

Kişisel etkiler, ailevi sorunlar, merak, güç ve prestije yönelik olarak arkadaş çevresinden etkilenecek uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri denemek ve kullanmakla başlamaktadır. Fakat kişinin maddeye artan ihtiyacı nedeniyle toplumdan kişiye olan süreç kişiden topluma uzanmakta aileden başlayarak toplumun her kesime bağımlı kişi tarafından zararlı davranışlar gösterilmektedir. Bu zararlı davranışlar rahatsız etmeden suça uzanan geniş bir yelpazeye varmaktadır.

Suç noktasında ise uyuşturucu madde kullananların yarısının yasal sorunlar yaşadığı görülmektedir. Fakat uyuşturucu madde kullanmak, bulundurmak ve uyuşturucu madde ticareti TCK'ya göre suç kategorisinde olduğu için genellikle bu suçların söz konusu kişiler tarafından işlendiği görülmektedir. Ancak, bunların yanında gasp, hırsızlık ve yaralama suçları da uyuşturucu madde suçlarından ceza alanların işledikleri suçlar arasındadır. Çalışmamızda da Tokat'ta uyuşturucu kullanma ve bulundurma suçunun tekrarlanarak işlendiği görülmektedir. Uyuşturucu suçlarını işleyen kişilerin, mala zarar verme, sahtecilik, çocukların cinsel istismarı gibi suçlara da bulaştığı bulgular arasındadır.

Söz konusu suçları işleyenler, büyük çoğunlukla erkek, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) mezunu ve 16-24 yaşları arasındaki kişilerdir. Bu nedenle okul içindeki eğitim ve bilinçlendirme önemli olmakla birlikte söz konusu kişilerin eğitim düzeyleri düşünülünce aslında eğitim-öğretim faaliyetlerinin içinde olmadıkları unutulmamalıdır. Bu sebeple de Tokat'ta uyuşturucu konusunda eğitim-öğretim kurumları dışında da faaliyetlerin yürütülmesi zorunludur.

Tokat'ta gerçekleşen çalışmalar göz önüne alınca (THSM, 2015) bütün tablolarda 2014 ile 2015 arasında uyuşturucu ile ilgili suçlardan işlem görenlerde iki kat civarında bir artış kaydedilmiştir. 2015-2018 arasında ise benzer sayılara rastlanmaktadır. Dolayısıyla uyuşturucu ile mücadeleye verilen ağırlık ile bu suçlara karışan kişilere daha çok ulaşıldığı ve daha çok işlem yapıldığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Yani sadece bir toplantılar dizisi ve kararlar değil, tam anlamıyla

gerçekleştirilmemiş ve devam ettirilmemiş olsa bile eylem ve işlemlerle de uyuşturucu konusunda ilerleme kaydedilmiştir.

Çalışma sonucunda Tokat'ta erkek ağırlıklı, ticaretten çok kullanıma yönelen ve ilk ve orta öğrenim mezunu kişilerde yoğunlaşan ve tekrarlanan bir uyuşturucu madde kullanımı görülmektedir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerde yapılan çalışmalarda Tokat'ta ulaşılan bu tablo değişmekte ticarete denkleme dahil olmaktadır. Ancak Gaziantep, Balıkesir, Adana gibi daha küçük şehirlerde Tokat'a benzer tablo ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle uyuşturucu konusunda bu farklılıklar göz önüne alınarak tedbirler alınması daha etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alpay, Nihat; Karamusatafaoğlu, Nesrin; Kükürt, Reşit (1995) Madde Bağımlılarında Suç, *Düşünen Adam*, Cilt:8, Sayı:2, s. 16-17.
- Altuner, Durdu; Engin, Nalan; Gürer, Cüneyt; Akyay, İlkey; Akgül, Arif (2009) Madde Kullanımı ve Suç İlişkisi: Kesitsel Bir Araştırma, *Tıp Araştırmaları Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2, s. 87-94.
- Çoban, Adem (2013) *Kulüp Kültürü ve Uyuşturucu Madde Kullanımı (Suç Antropolojisi Açısından Bir İnceleme)* (Dan. Prof. Dr. Zafer İlbars), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı Sosyal Antropoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Duman, Psikolog Nesrin (2009) *Hakkında Denetimli Serbestlik Tedbiri Verilmiş Olan Uyuşturucu Madde Kullanan Hükümlülerde Psikosomatik Düşünce Biçiminin Rorschach Testi İle İncelenmesi* (Dan. Prof. Dr. Gökhan Oral), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), *Uyuşturucu Maddeler (Öldürücü Tuzak)*, İnterpol Daire Başkanlığı Milletlerarası Kaçakçılıkla Mücadele Şube Müdürlüğü, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaygısız, M. (2005) *Adli Bilimler* (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kerimoğlu, Cumhur (1987) *Uyuşturucu Madde ve Gençlik, Gençlik ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı*, Ankara: Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını, s. 121 - 126.
- Koçak, Nadir (2014) *Türkiye'de Uyuşturucu Madde Kullanımını Etkileyen Faktörler* (Dan. Doç. Dr. Murat Sever), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Köknel, Özcan (1998) *Bağımlılık - Alkol ve Madde Bağımlılığı*, İstanbul: Altın Yayınları.
- Ögel, Kültegin; Tamar, Defne; Evren, Cüneyt; Sır, Aytakin (2018) *Madde Kullanımı ve Suç*, http://www.ogelk.net/makale/suc_madde_yayin.pdf (Erişim Tarihi: 12.11.2018)
- Sancı,Seviyya (2015) *Uyuşturucu Madde Kullanan Denetimli Serbestlik Tedbiri Kararı Almış Kişilerin Din Eğitimi ve Psiko-Sosyal Açından İncelenmesi* (Dan. Prof. Dr. İrfan Başkurt), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans.

2014-2018 Yılları Arasında Tokat'ta Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Uyuşturucu Madde Bağlantılı Suçlar

- Selen, Ömer Faruk (2013) *Gaziantep'te Uyuşturucu Madde Kullanıcı Profili* (Dan. Yrd. Doç.Dr. Ömer Faruk Vural), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Sözen Şahiner, Didem (2010) *Uyuşturucu Madde Kullanmak Suçu ile Denetimli Serbestlik Tedbiri Alan Kişilerin Sosyodemografik Özelliklerinin ve Rorschach Kişilik Testi Yanıtlarının Taranması* (Dan. Prof. Dr. İmdat Elmas - Dr. Z. Belma Gölge), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler ABD, Doktora Tezi.
- Tokat Halk Sağlığı Müdürlüğü (THSM) (2015) *Tokat İli Uyuşturucu ile Mücadele Sonuç Bildirgesi*.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2018) *Suç*,
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c1e2b9078e147.27028555 (Erişim Tarihi: 10.11.2018)

